

PARK AAN DE IJZEREN RIVIER

Schetsontwerp Martelarenlaan en Park Belle Vue - opgesteld op uitnodiging van de Vlaamse Bouwmeester, november 2007

1 Inleiding

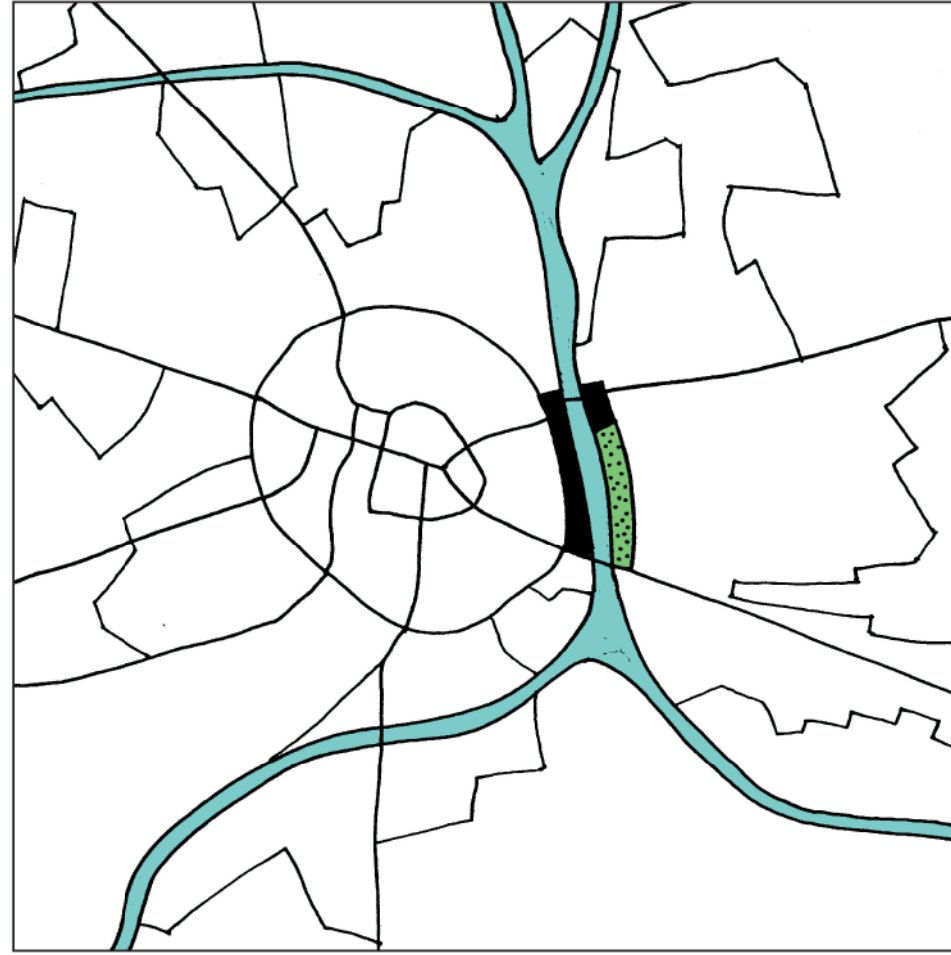
De stad Leuven werkt met veel ambitie aan de herontwikkeling van haar spoorwgomgeving tot een gebied met meer uitstraling en betekenis voor de stad als geheel. De basis hiervoor is het ontwikkelingsplan dat onder leiding van prof.dr.ir. Marcel Smets in 1992 werd opgesteld. Dit plan gaat uit van transformaties aan beide zijden van het spoor: de binnenstad en Kessel-Lo. Nu de ontwikkeling van de binnenstad-zijde nagenoeg gereed is, worden de plannen voor de zijde van Kessel-Lo, de omgeving van de Martelarenlaan, verder voorbereid.

Het Ontwerpteam Johan van Reeth maakte in 2005 een ontwerp voor de 'multifunctionele en dense ontwikkeling' aan de noordzijde van het gebied. Aan de zuidzijde is een lineair park geprojecteerd. De bijzondere ambitie van de stad blijkt uit de grote ingreep die voor het zuidelijke gebied wordt voorgesteld: het verleggen van de Martelarenlaan in de richting van het spoor. Hierdoor ontstaat ruimte (50 x 750 meter) voor het gewenste park.

Om tot een goede invulling van een park op deze plek (en met deze bijzondere afmetingen) te kunnen komen is een via een open oproepprocedure gelijktijdig opdracht verleend aan een aantal ontwerpbureaus. Met veel enthousiasme is ons bureau gekomen tot het voorliggende planvoorstel: 'Park aan de IJzeren Rivier'.

Toevoeging aan de reeks van bestaande parken

Benut de IJzeren Rivier

Groene rand aan Kessel-LO

Sprong van de binnenstad

2 Concept: Park aan de IJzeren Rivier

2.1 Toevoeging aan de reeks van bestaande parken

De openbare ruimte in de binnenstad van Leuven bestaat hoofdzakelijk uit het netwerk van straten en stenige pleinen. Buiten de ring bevinden zich een aantal grootschaliger groene parken met een duidelijke eigen identiteit: het universiteitsterrein met zijn Engelse landschapspark, het ziekenhuisterrein en het park op het voormalige Philips-terrein dat ingericht wordt met een accent op sport en spel.

Met de ontwikkeling van het lineaire park aan de Martelarenlaan dient zich een bijzondere kans voor: de toevoeging van een openbare ruimte van betekenis, precies op de overgang tussen de binnenstad en de wijk Kessel-Lo. De vraag is hoe dit park zich zal onderscheiden in de reeks van parken. Wat is de eigen kleur en hoe wordt voor een aantrekkelijk parkontwerp gezorgd?

2.2 Benut de IJzeren Rivier

Op de plattegrond van Leuven is te zien dat de spoorlijnen de grootste lineaire open ruimte in de stad vormen. De vergelijking met een rivier dringt zich op. De spoorwegbundel vormt Leuven's IJzeren Rivier en schept ademruimte. Alleen worden de potentiële kwaliteiten van deze rivier voor de openbare ruimte nu nog nauwelijks benut. De ontwikkeling van de spoorwegomgeving vormt de aanzet voor een omslag het keerpunt. Met de aanleg van het lineaire park komt de verzoening tussen de stad en haar spoorwegen letterlijk tot stand. **Benut de IJzeren Rivier!**

2.3 Maak een groene rand aan Kessel-Lo

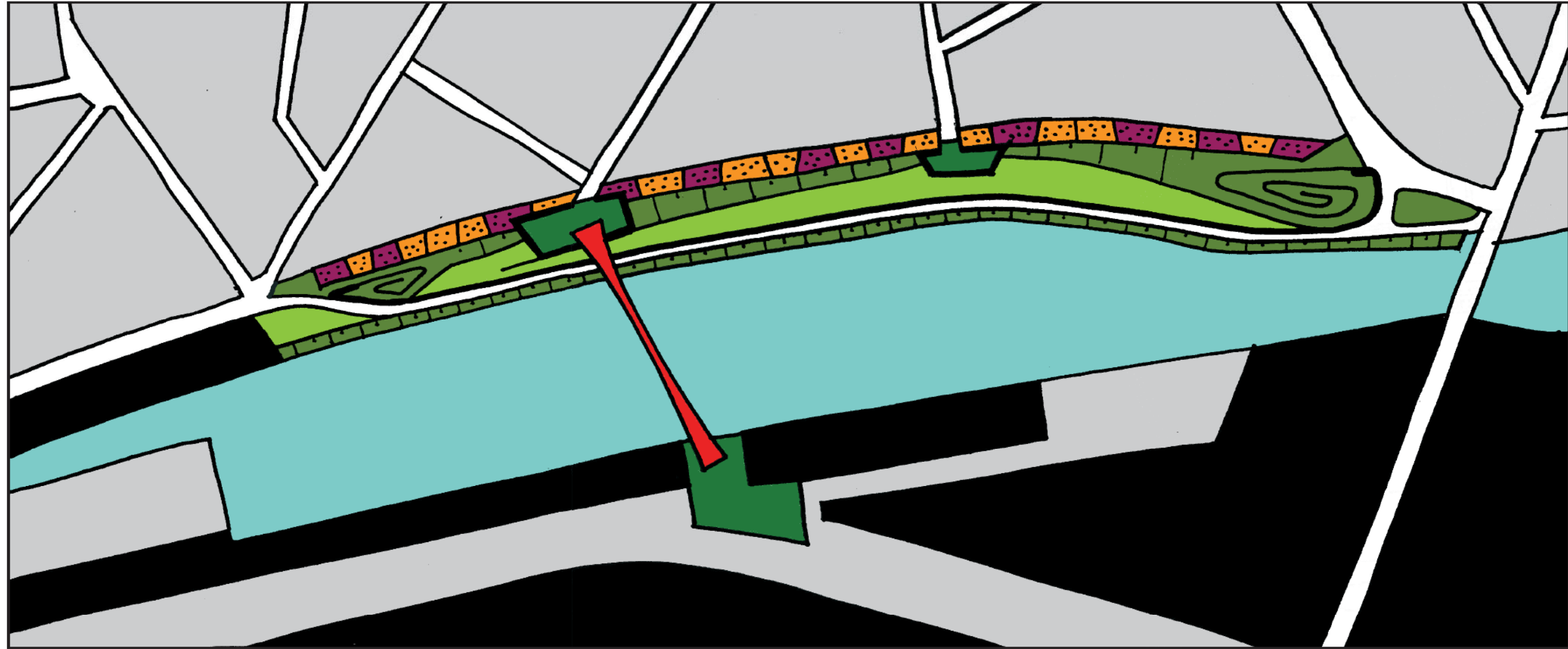
Het park markeert de afronding van Kessel-Lo. Op deze plek komt het contrast tussen de dicht bebouwde binnenstad en het meer ontspannen en informele Kessel-Lo tot uitdrukking. Het park geeft uitdrukking aan deze onderscheidende identiteit van Kessel-Lo en biedt de wijk binnenstedelijke vergezichten. Het park moet daarom per definitie een groen en rijk beplant park zijn.

2.4 Geef vorm aan de sprong van de binnenstad

De stedelijke ontwikkelingen in de stationsomgeving vinden plaats aan beide zijden van het spoor. De binnenstad maakt als het ware een kleine sprong over de IJzeren rivier, richting Kessel-Lo. De nieuwe fiets- en voetgangersbrug biedt de kans om deze sprong (en de relatie tussen de stadsdelen) heel letterlijk voelbaar te maken. Het leidt tot een bijzonder accent in het park.

6

Park aan de ijzeren rivier

Concept: Groen park aan de IJzeren Rivier

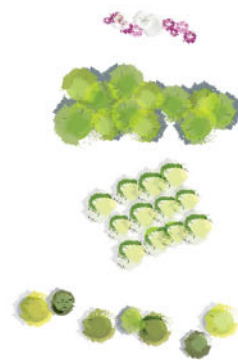
2.5 Concept: groen park aan de IJzeren Rivier!

Het nieuwe park onderscheidt zich van de andere parken door zijn unieke ligging aan het spoor, tussen de binnenstad en Kessel-Lo. Het spoor wordt beschouwd als IJzeren Rivier en ingezet als kwaliteit om tot een bijzonder parkontwerp te kunnen komen. Dit park is in eerste instantie de groene afronding van Kessel-Lo. Groene ontwerpmiddelen zoals grondwerk en beplanting vormen daarom de belangrijkste ingrediënten van het park. Deze middelen worden ook ingezet om optimaal te profiteren van de bijzondere afmetingen: 750 meter lang, maar slechts 50 meter breed.

De binnenstad maakt een kleine sprong over de IJzeren Rivier die in het park ter hoogte van de aanlanding van de nieuwe fiets- en voetgangersbrug letterlijk tot uitdrukking komt.

Het park zal direct na aanleg grote kwaliteiten hebben, maar wint elk jaar nog veel aan waarde met het groeien van de beplanting. Het ontwerp legt een sterke groene basis neer. Sterk genoeg om het programma te wijzigen wanneer daartoe behoefte ontstaat.

3Plan

Bomen

1. bomen en beplanting aan het spoor (berken en vlinderstruiken)
2. bomendak van Robinia pseudoacacia
3. platanendak op de bastions
4. arboretum van parkbomen

+3 m	+9 m
+4 m	+10 m
+5 m	+11 m
+6 m	+12 m
+7 m	+13 m
+8 m	+14 m

Hoogtelijnen

ten opzichte van referentiepunt (31.15m)

Muurbegrenzing

- gestapelde natuurstenen langs het park
- muur om parkhoofd Martelarenlaan

Paden

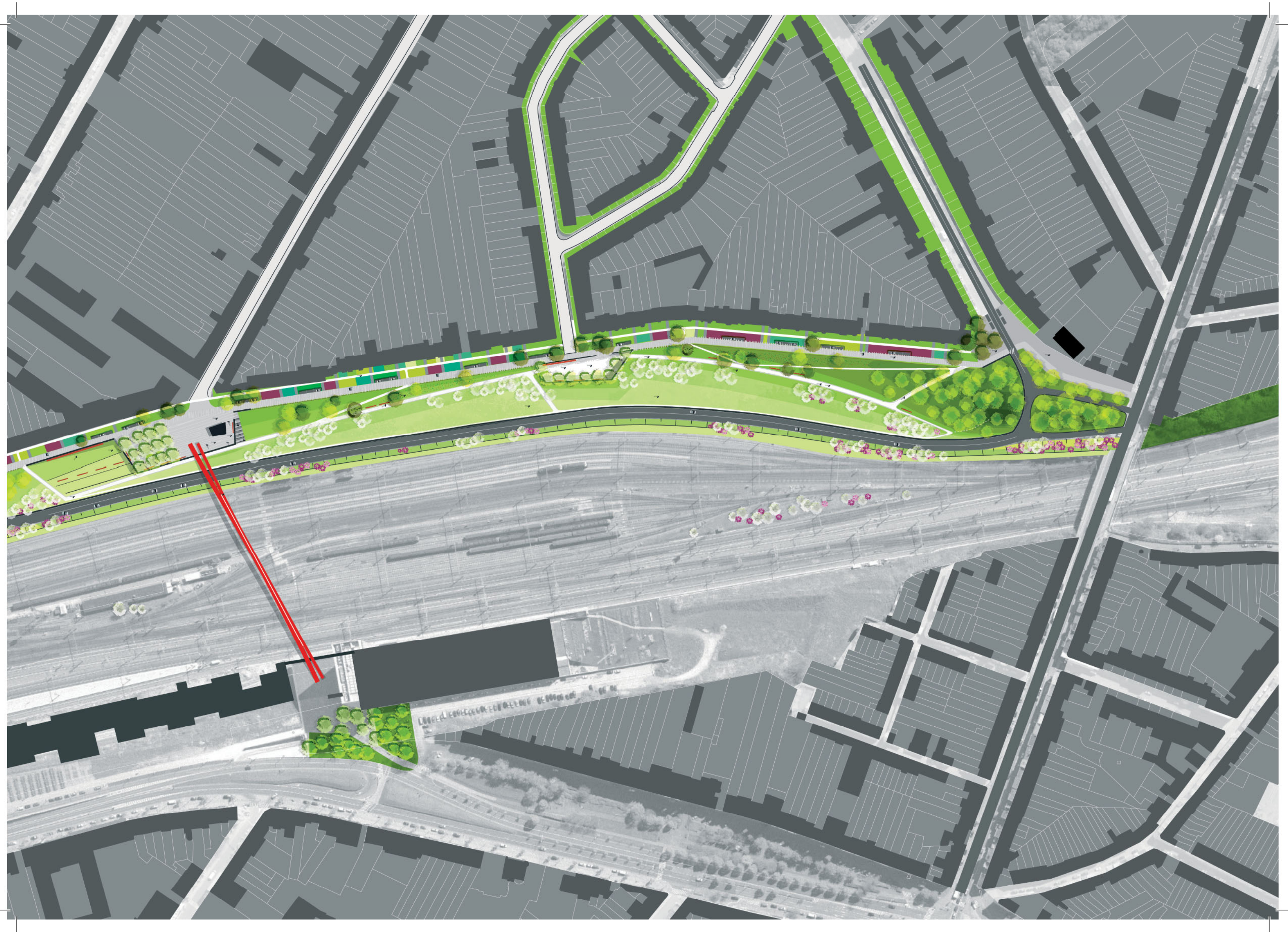
- doorgaande fietsroute
- hoofdpad: halverharding met rand van kasseien
- informeel pad in halverharding
- informeel stapstenen

Begrenzing Kessel-Loo

- parkeerplaatsen omzoomt met een haag
- inritten
- extra voortuinen: border van grote plantvakken

Schaal 1:2000

Impressie: Zicht vanaf brug-bastion

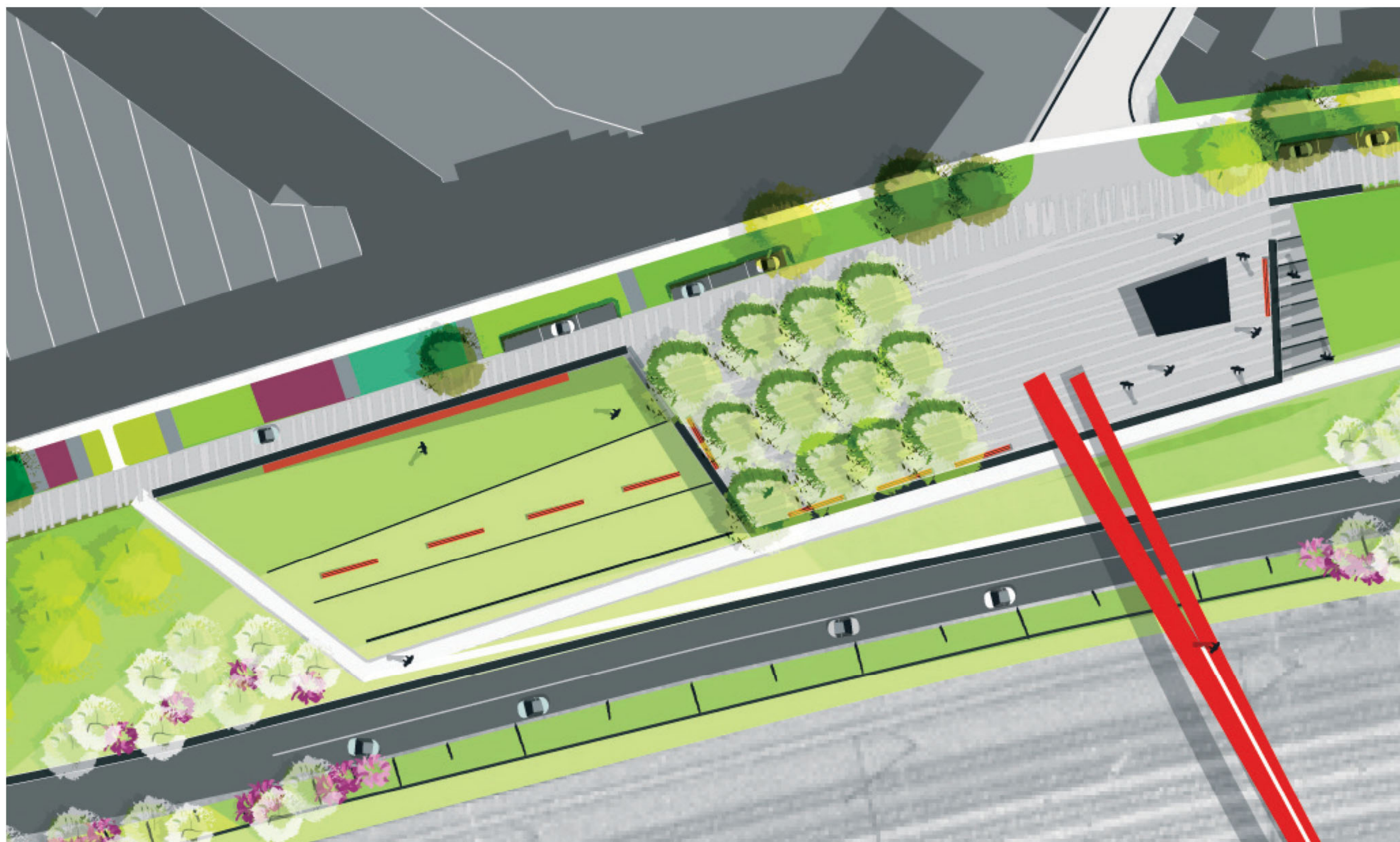

Impressie: Zicht vanaf Kop Zuid

Detail

Aansluiting Kop van Kessel-Lo - schaal 1:500

Detail
Brugbastion - schaal 1:500

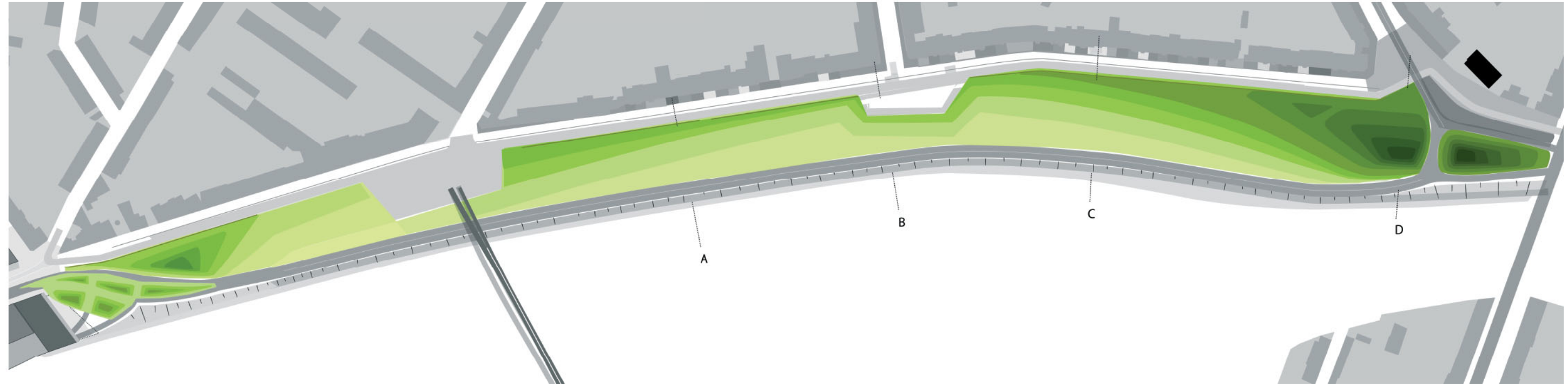
Detail

Wijk-bastion - schaal 1:500

Detail

Aansluiting Martelarenlaan - Koning Albertlaan - schaal 1:500

Referenties Gemodelleerd maaiveld

4 Ontwerp in lagen

Gemodelleerd maaiveld:

In de huidige situatie is sprake van een hoogteverschil tussen de huidige Martelarenlaan en het spoorwegemplacement. Dit hoogteverschil neemt toe van 4 meter aan de noordzijde tot 8 meter aan de zuidzijde van het gebied. Deze hoogteverschillen worden in het ontwerpvoorstel gedramatiseerd om de beleving van en oriëntatie op de omgeving maximaal uit te buiten.

Zo continu mogelijk is het zogenaamde 'holle profiel' doorgezet. Het maaiveld loopt geleidelijk af vanaf de weg langs de gevels naar de muur tegen de verlengde Martelarenlaan. Het hoofdpad in het park is subtiel in dit hellend vlak ingesneden.

Vanaf twee vooruitgeschoven bastions is hoogteverschil in één keer te beleven. De markante hoge koppen van het park aan de noord- en de zuidzijde vormen een andere verbijzondering. Niet alleen zorgen ze voor een begrenzing van de parkruimte van binnen uit, ook dragen ze bij aan de beleving van het park vanaf de verlegde Martelarenlaan.

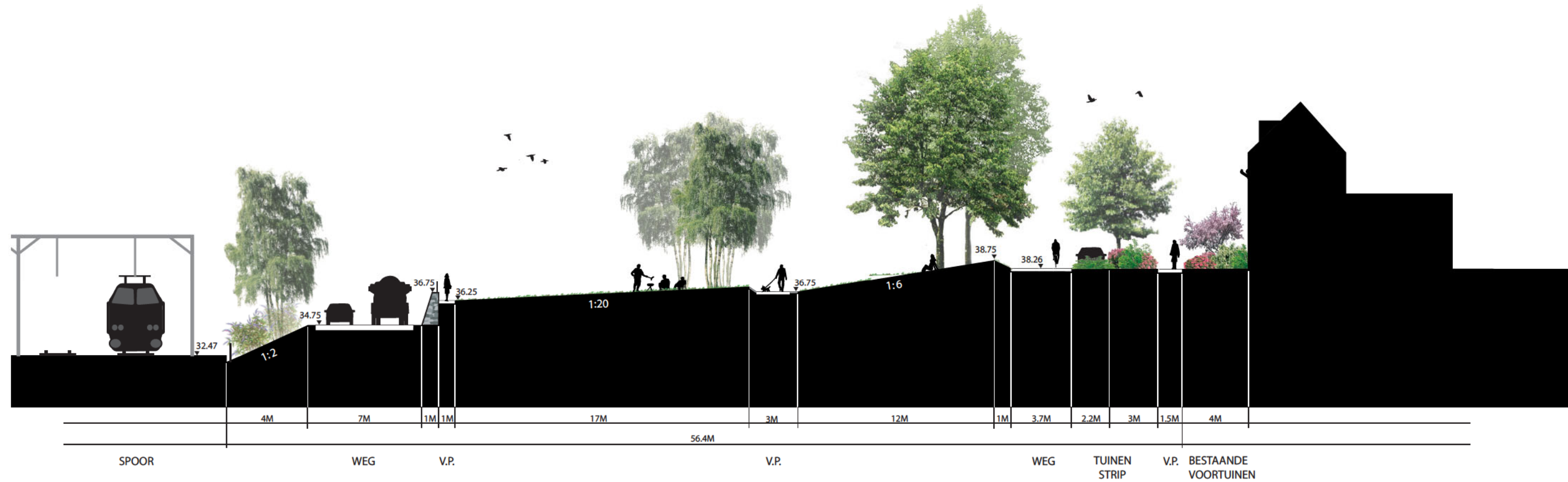
Het gemodelleerde maaiveld schept condities voor verschillende vormen van gebruik, zonder deze dwingend te bepalen. De op de zon gerichte taluds zijn te gebruiken als ligweide. De flauwe tot bijna vlakke parkdelen als speelweide. De markante hoogtes aan de noord- en zuidzijde nodigen uit tot klimmen.

+3 m	+9 m	Hoogtelijnen
+4 m	+10 m	ten opzichte van referentiepunt (31.15m)
+5 m	+11 m	
+6 m	+12 m	
+7 m	+13 m	
+8 m	+14 m	

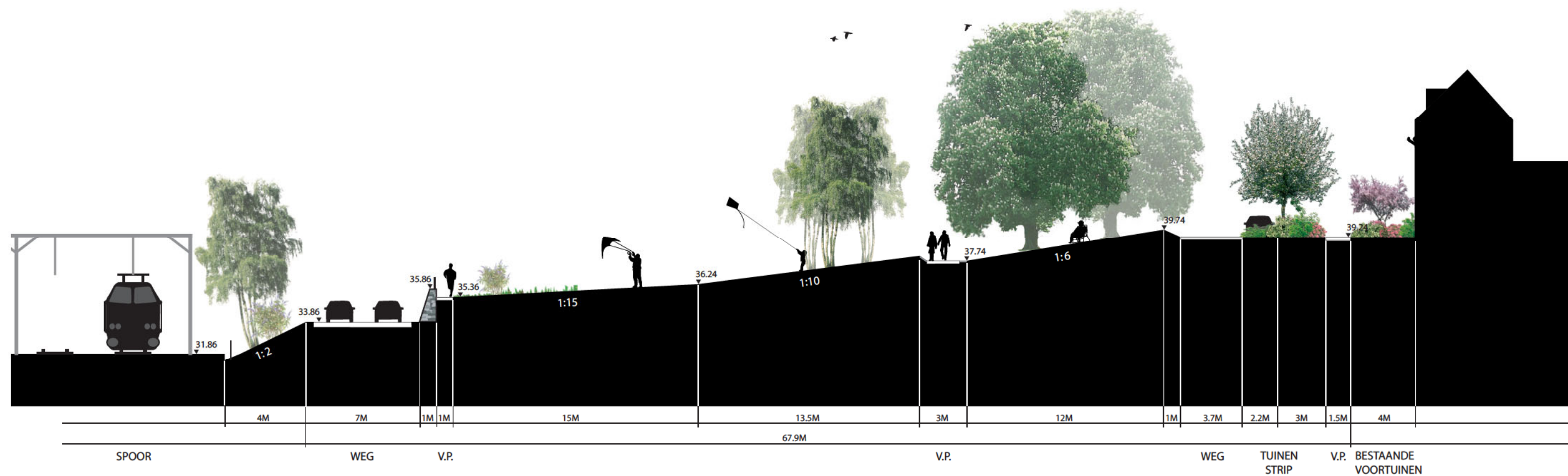
hol profiel en markante koppen

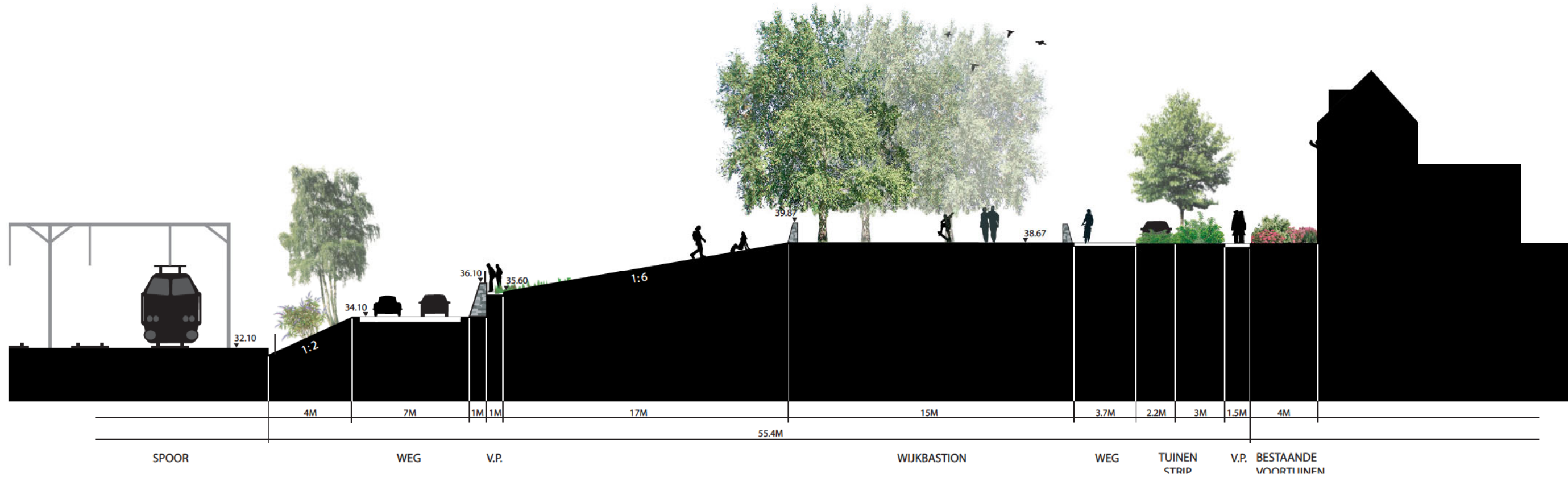
Referentie Insnijding pad

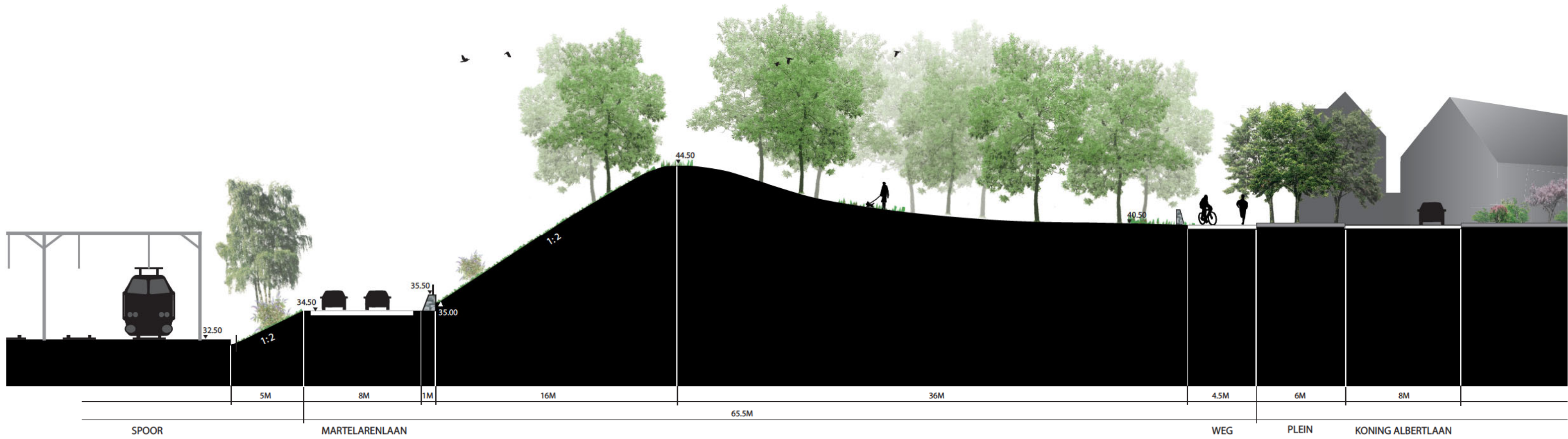
Doorsnede A 1:250

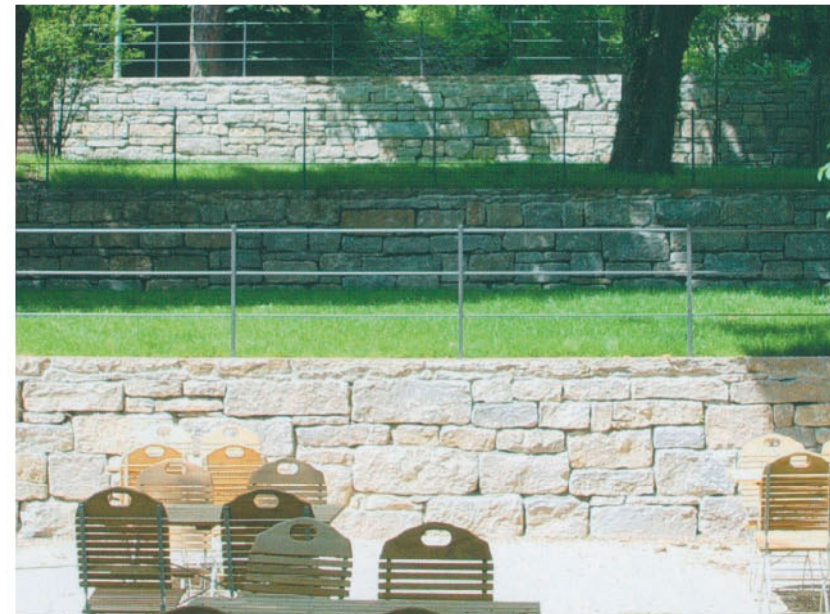
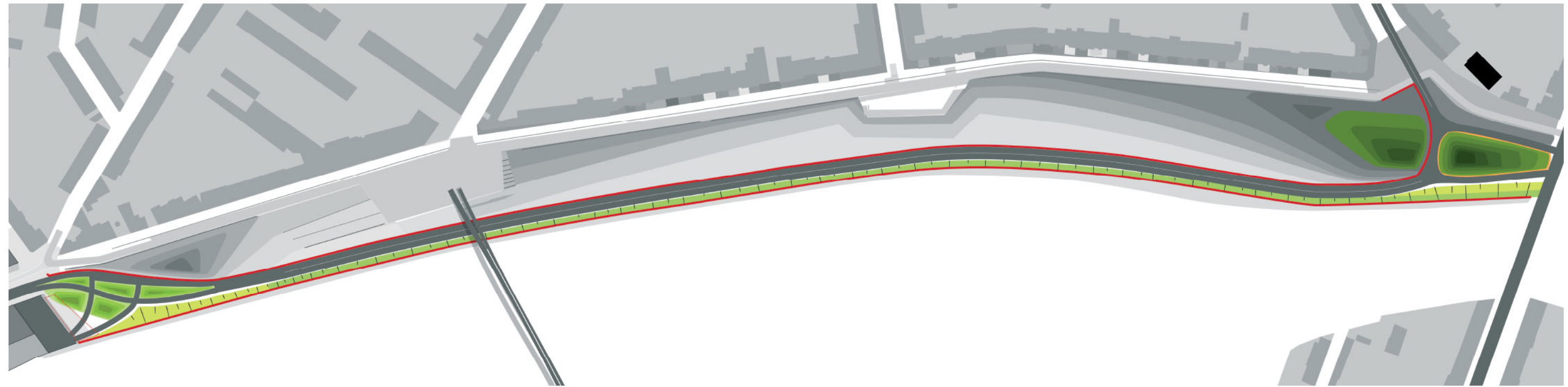
Doorsnede B 1:250

Doorsnede C 1:250

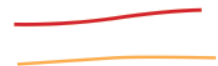

Doorsnede D 1:250

Referenties Muur, gestapelde natuurstenen

Referentie Bestaande muur stationsomgeving
Leuven

- gestapelde natuurstenen langs het park
- muur om parkhoofd Martelarenlaan

onderdeel van het parkontwerp

De verlegde Martelarenlaan:

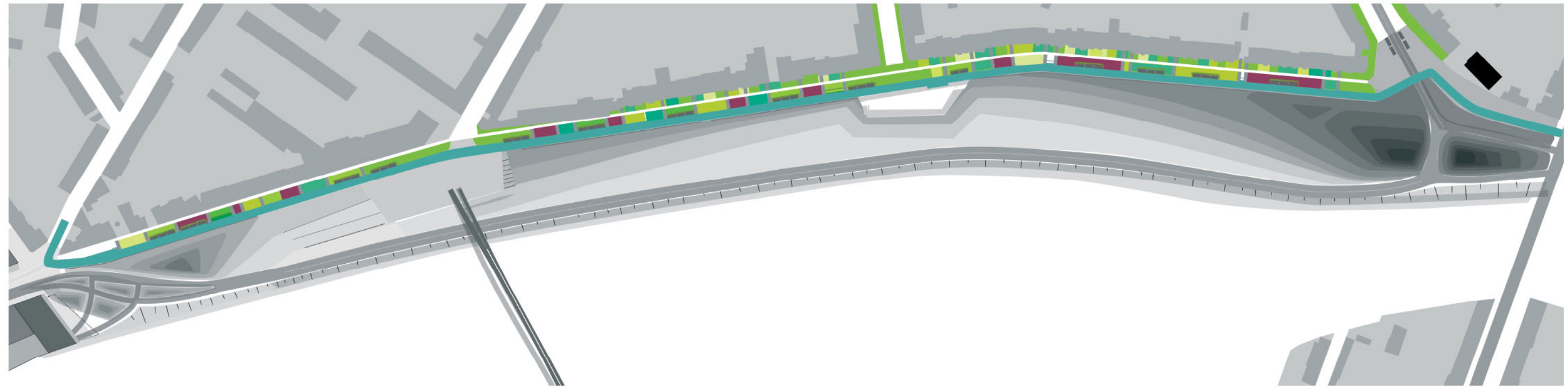
Het verleggen van de Martelarenlaan is de eerste en belangrijkste voorwaarde voor realisatie van het park. Het gevaar is echter dat deze weg in de verdrukking komt tussen de muur aan de parkrand en het hek langs het spoor. De beleving van het park en de spoorruimte vanaf de weg is echter waardevol en daarom een belangrijk onderdeel van het plan. Park aan de IJzeren Rivier kiest ervoor de verlegde Martelarenlaan nadrukkelijk binnen de parkruimte mee te ontwerpen.

Voorgesteld wordt de verlegde Martelarenlaan enigszins op te tillen ten opzichte van het spoor. Het hekwerk wordt onttrokken aan het zicht doordat dit in een laagte geplaatst is. De muur langs het park wordt continu op twee meter hoog ten opzichte van de weg uitgevoerd in hetzelfde materiaal (gestapeld natuursteen) als de bastions. Er ontstaat een rustig wegbeeld met parkachtige allure

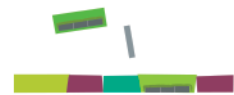
en een aantal bijzondere accenten. Waar de weg aan de noord- en zuidzijde uit- en weer terugbuigt, word de muur als het ware om de markante hoge koppen heen gevouwen. Hierdoor, en door het 'uit elkaar trekken' van de verschillende rijrichtingen, zal de verkeerskundige oplossing niet zelf het beeld van de beëindiging van het park bepalen, maar ingebed zijn in het parklandschap. De nieuwe fietsbrug en de bastions vormen een extra belevenis van het park vanaf de weg.

Op de spoorzone geïnspireerde parkbeplanting (met berken en vlinderstruiken) bepaalt de sfeer van westelijke deel van het park waarin de verlegde Martelarenlaan gelegen is.

Ook aan de beleving vanuit de voorbijrijdende en wachtende treinen is gedacht. Vanaf het spoor tekent het park zich af als een continue spel van muren en beplante taluds.

Referenties Tuinstrip, kleurrijke kleinschalige beplanting

- parkeerplaatsen omzoomt met een haag
- inritten
- extra voortuinen: border van grote plantvakken

Referentie Bestaande voortuinen

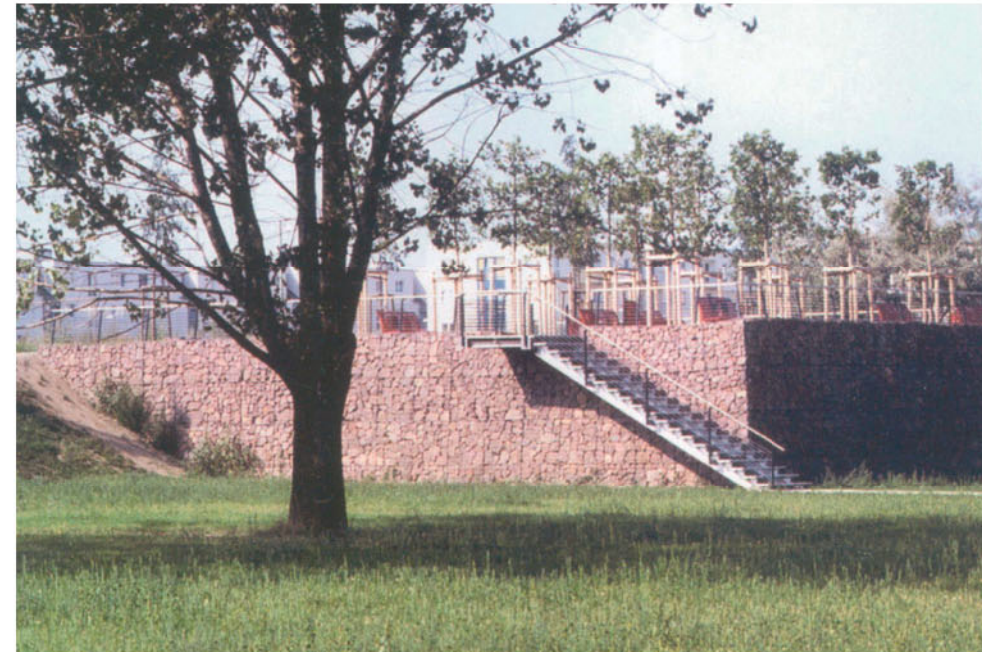
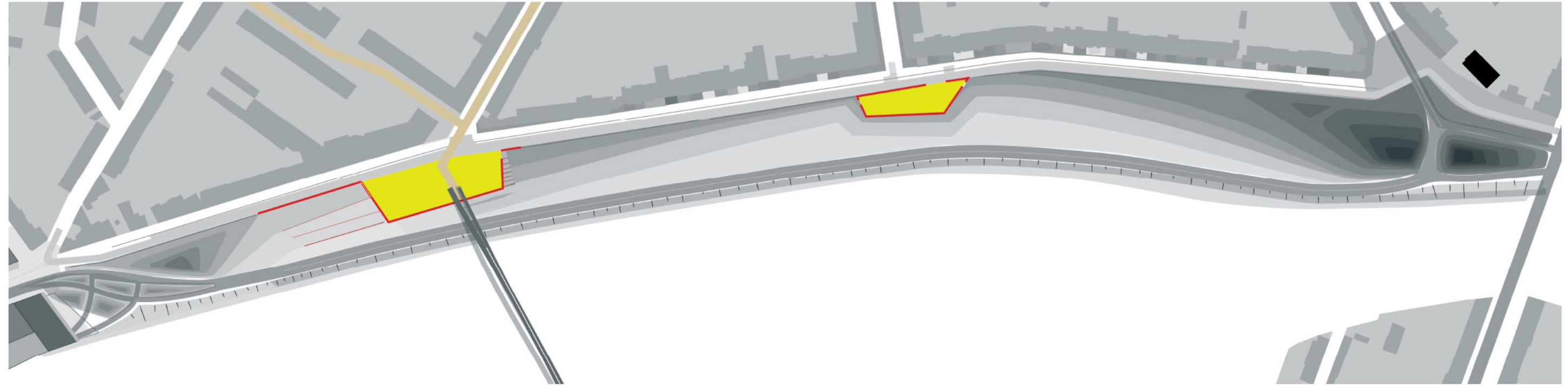
Groene rand van Kessel-Lo

De weg langs de woningen aan de bestaande Martelarenlaan wordt zoveel mogelijk verkeersluw gemaakt. Het voorstel is deze in de toekomst slechts nog op de Albertlaan aan te takken en af te waarden tot het niveau van de wijkstraten van Kessel-Lo. De weg wordt een éénrichtingsstraat met uitsluitend een functie voor bestemmingsverkeer en krijgt een bij deze nieuwe functie passend karakter. In de nieuwe situatie is de weg volledig geïntegreerd in het park. Daartoe wordt het profiel versmald, en naar buiten verschoven ten opzichte van de gevels.

In de ruimte tussen de huidige voortuinen en de verschoven weg komt een 'tuinstrip' met kleurrijke kleinschalige beplanting in grote vakken. Deze benut het karakter van de huidige voortuinen en zet deze in als ontwerpmiddel om de groene afronding van Kessel-Lo

'tuinstrip' vorm te geven. De 'tuinstrip' is over de gehele lengte van het park doorgezet, ook waar in de huidige situatie geen voortuinen zijn. In de tuinstrip zijn ook door hagen omkaderde parkeervakken opgenomen.

De klinkerverharding van de weg en de halfverharding van het wandelpad sluiten aan bij de in de rest van het park gebruikte bestratingsmaterialen.

Referenties Bastions

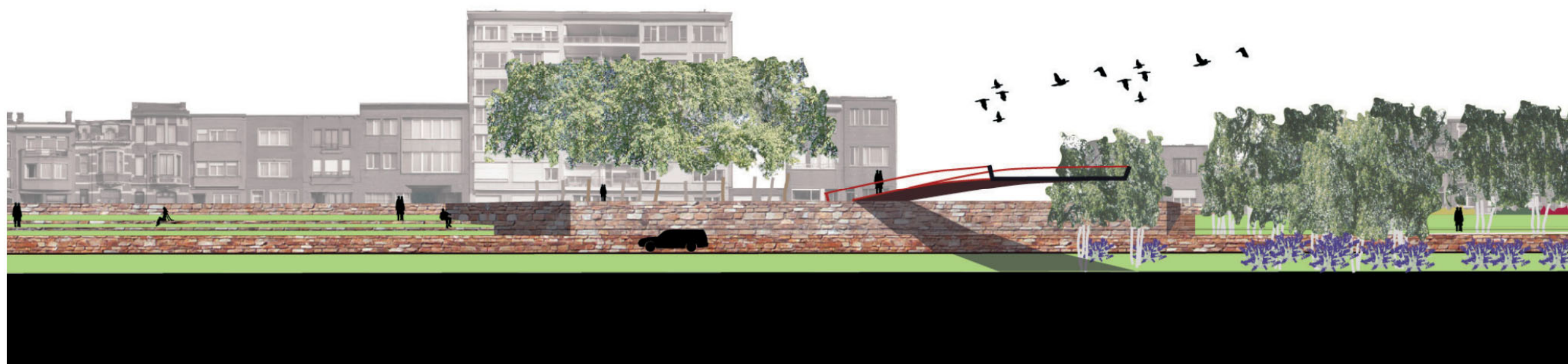

Brugbastion en wijkbastion

Naast de groene accenten op de koppen kent het park ook twee stevige stenen accenten: de bastions. Deze liggen elk op een logische plek: bij de aanlanding van de nieuwe fietsbrug (het Brugbastion) en waar de Stijn Streuvelstraat op het park uitkomt (het Wijkbastion). Beide bastions zijn intensievere plekken in het park, waar routes samenkomen. Het zijn echte ontmoetingsplekken, een doel van een wandeling in het park, met uitzicht over de spoorzone en die ruimte bieden voor een bijzonder parkprogramma. Muren van gestapeld natuursteen waartussen onder andere tijm groeit, vormen de randen van beide bastions. Aan de binnenzijde van de muur zijn lange zitbanken bevestigd.

Het brugbastion is ingericht met klinkers en een raster van platanen waaronder het aangenaam toeven is, evenals op de trappen en geterrasseerde gazons aan weerszijden van het brugbastion. Bij de aanlanding van de brug is ruimte voor een kiosk en een opslagplek voor spelmaterialen. De materialisering van het brugbastion sluit aan bij het Provincieplein aan de overzijde van het spoor. Beide pleinen staan daardoor symbool voor de verbinding tussen de binnenstad en Kessel-Lo die gelegd wordt met de ontwikkeling van de stationsomgeving.

Het wijkbastion ligt meer in de luwte ten opzichte van de doorgaande fietsroutes en is een geschikte plek voor een ingerichte kinderspeelplaats. Het bastionplein is bestraat met halfverharding en voorzien van een kader van platanen.

Detail Brug-bastion

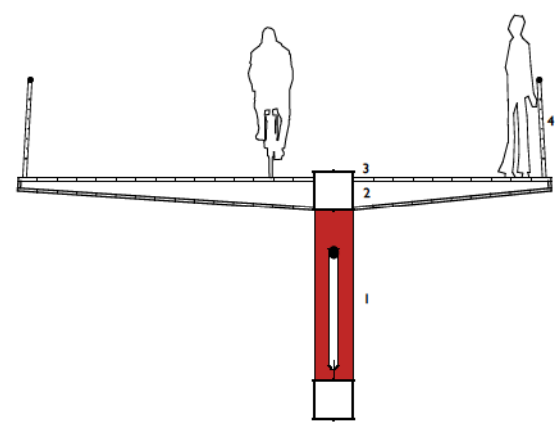

Aanzicht Park aan de IJzeren Rivier

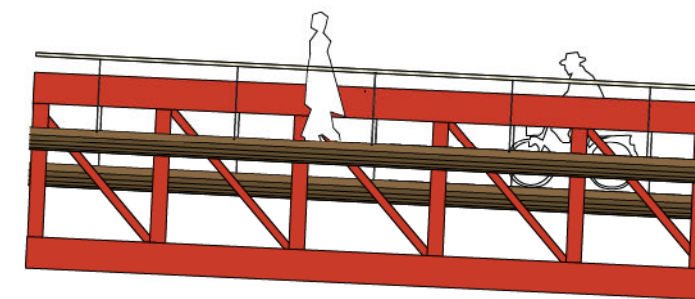
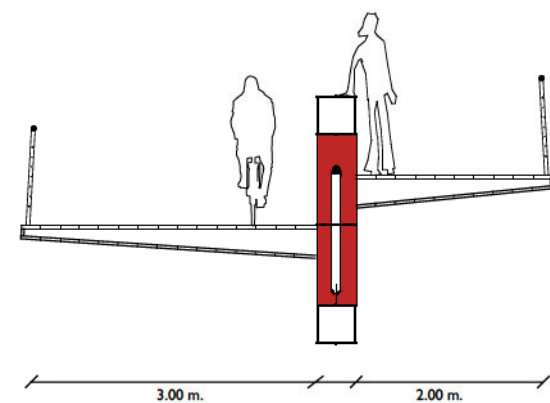
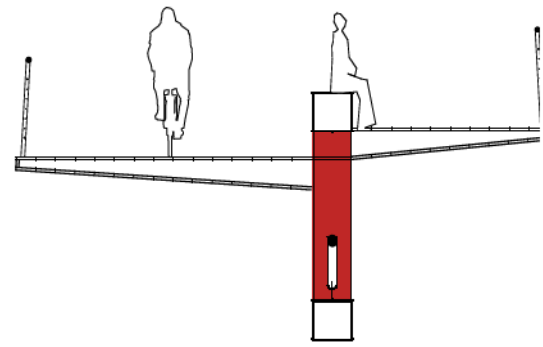

Detail Wijkbastion

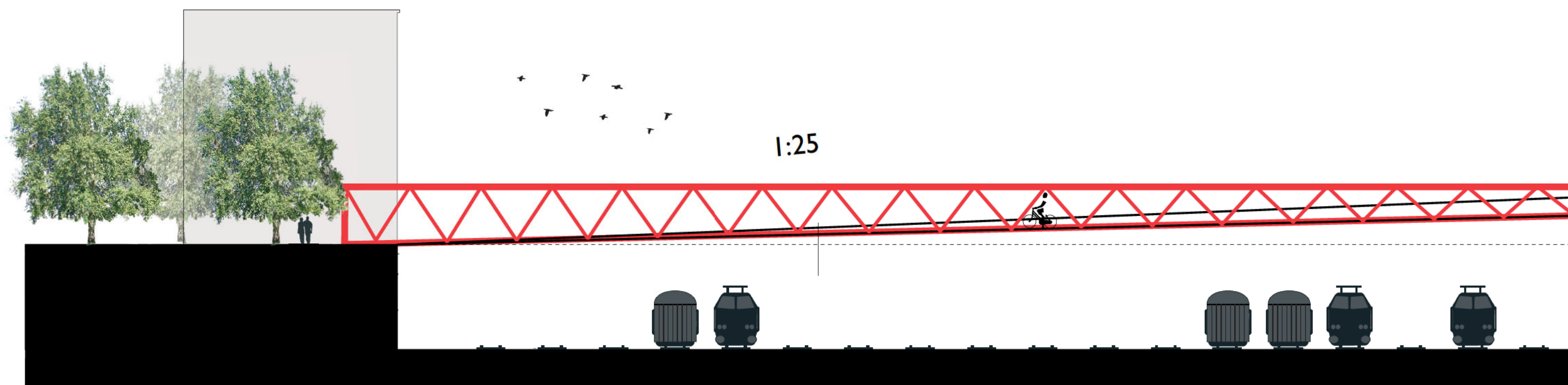

Dwarsdoorsnede Brug

Detail Vakwerk brug

Langdoorsnede Brug

Langzaam klimmen of afdalen

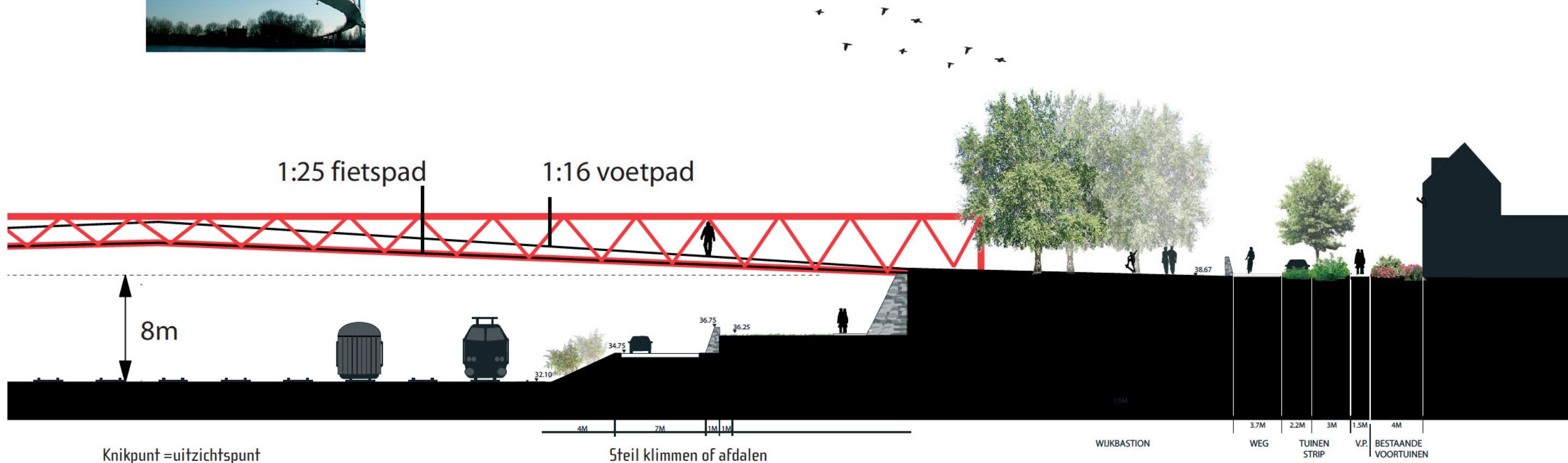

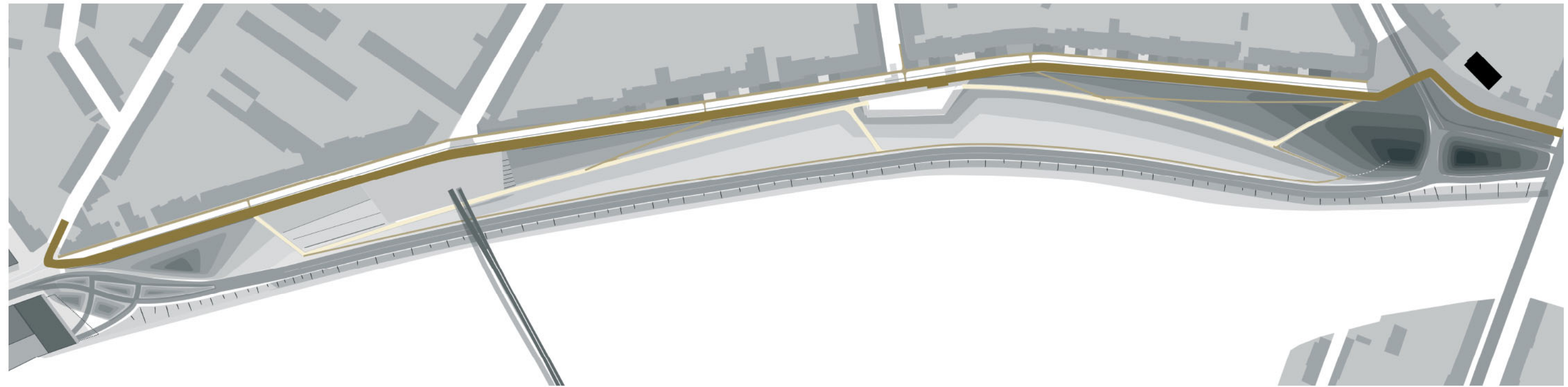
De brug

De nieuwe fiets- en voetgangersbrug legt de verbinding tussen het Provincieplein in de binnenstad en het Brugbastion aan de zijde van Kessel-Lo. Deze route over deze opvallende rode brug is een attractie op zich. Het fiets- en het wandelgedeelte zijn gescheiden van elkaar uitgevoerd. Vanuit het hoog gelegen Kessel-Lo klimt de route snel en steil (wandel iets meer en fiets iets minder) naar het hoogste punt. Nu komt in zuidelijke richting de toren van de Abdij van 't Park in beeld. De afdaling naar de lager gelegen binnenstad verloopt zeer geleidelijk.

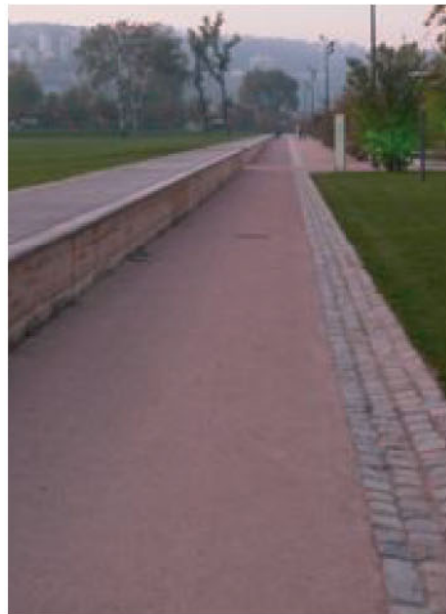
De brug is uitgevoerd in een transparante vakwerkconstructie en is enerzijds verwant met de wereld van het spoor, maar onderscheidt zich daar toch nadrukkelijk van door middel van de bijzondere knik en de rode kleur.

verbindend element

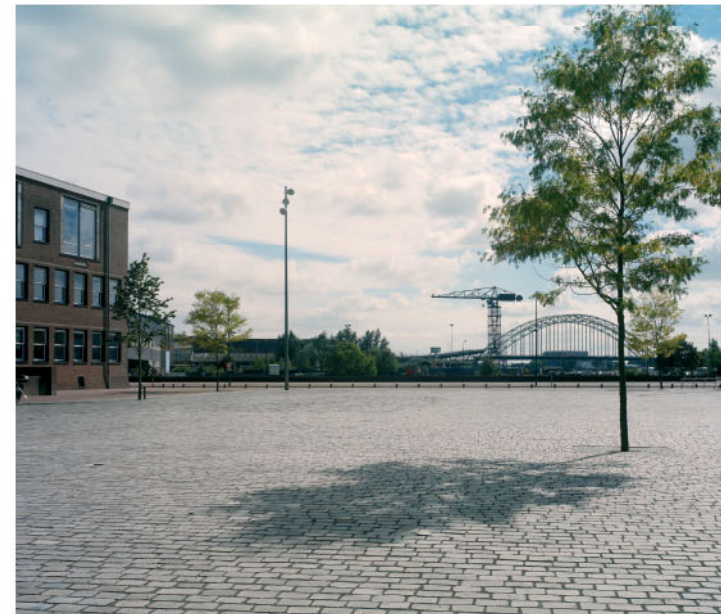

Referenties Halfverharding

Referentie
Detail afwerking rand

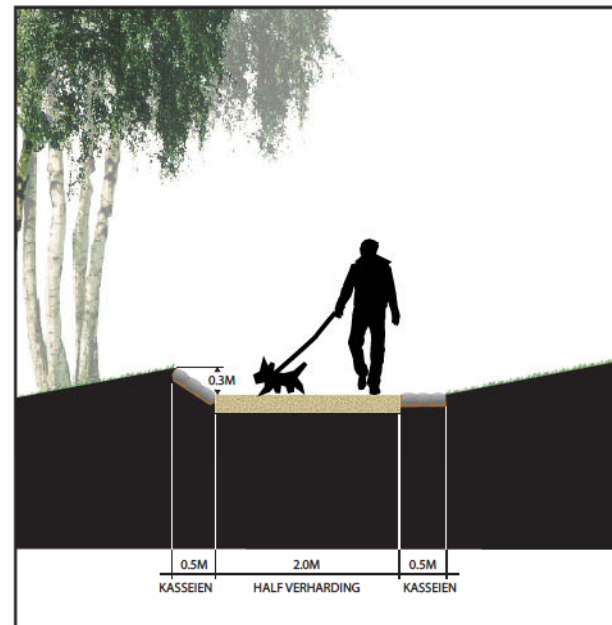
Referenties Kasseien

uitzicht en hoogtes benut

- doorgaande fietsroute
- hoofdpad: halfverharding met rand van kasseien
- informeel pad in halfverharding
- informeel stapstenen

Detail Pad

Paden

Er is één hoofdroute die in de lengterichting van het park van noord naar zuid voert. Dit 2,5 m brede pad is zorgvuldig getraceerd.

De boog in het tracé dramatiseert de curve van de Martelarenlaan en biedt spannende vergezichten op de spoorzone. Bovendien is bij de tracering gebruik gemaakt van de hoogteverschillen in het park. Het pad ligt laag en tegen de parkgrens aan in het noorden, voert daarna strak onderlangs het brugbastion en de nieuwe fietsbrug door waarna het geleidelijk klimt naar het plein van het wijkbastion. Nadat dit maaiveld even is gevolgd voert het pad tenslotte over de flank van de hoogste kop in het zuiden. Langs de hoofdroute zijn er zitplekken die telkens een ander zicht bieden op de omgeving.

Naast deze gedramatiseerde hoofdroute zijn er ook andere paden in het park: de verschillende doorsteken vanuit de wijk Kessel-Lo en het smalle pad langs de westelijke parkgrens, naast de muur van de verlegde Martelarenlaan.

De paden zijn uitgevoerd in halfverharding met een rand van klinkers. Doordat deze materialen telkens op een andere manier zijn ingezet, vormen de weg langs de gevels, het pad door de tuinstrip, de bastions en de overige parkpaden één samenhangend netwerk. Een cruciaal detail in de hoofdroute is de wijze waarop deze met behulp van de klinkerrand is ingesneden in het talud.

Referentie Platanen

Referenties Meerstammige Berk

Referenties Parkbomen

creëert verschillende sferen

Beplanting

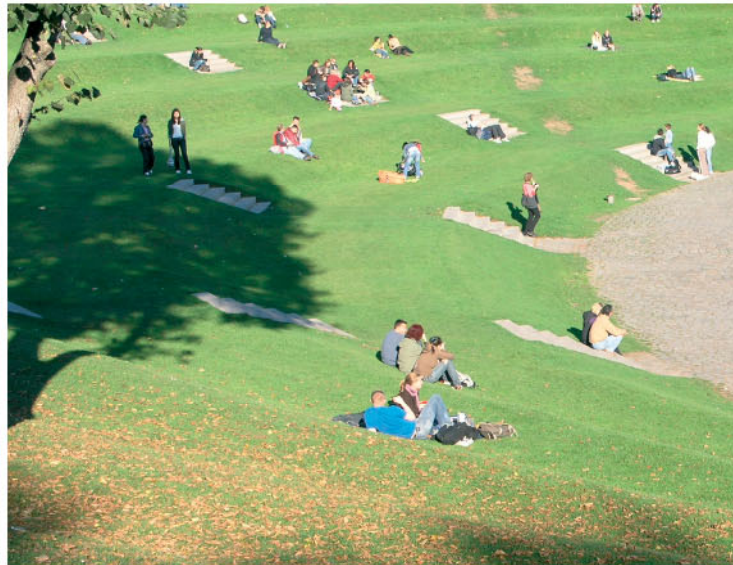
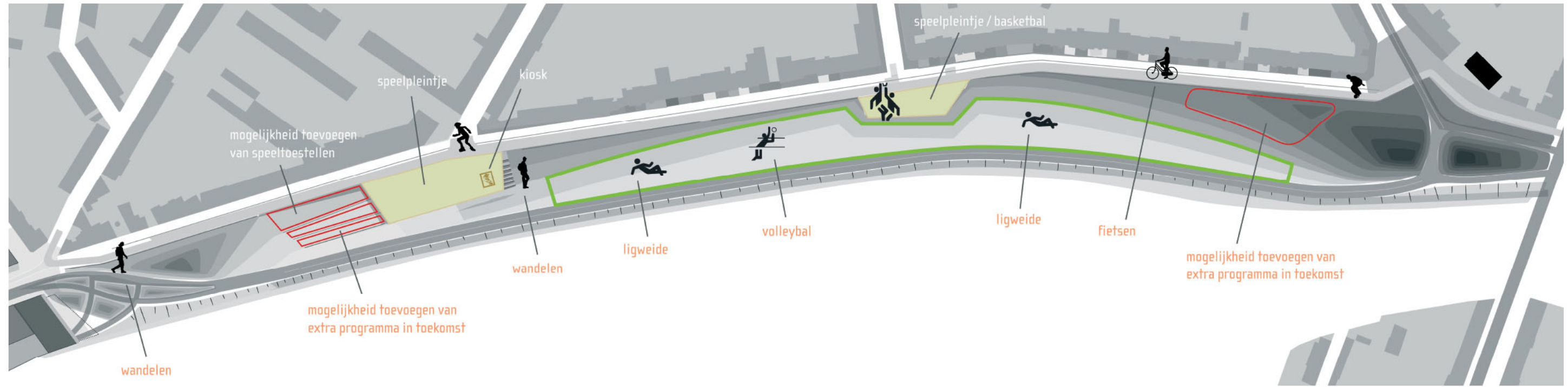
Het park kent een stevige beplanting die ingezet is om de diverse componenten van het park te benadrukken en verschillende sferen te creëren. Op de hogere parkdelen, rond de oorspronkelijke Martelarenlaan, wordt een rijk sortiment van verspreid staande parkbomen (zoals eiken, kastanjes, lindes) van de 1e grootteklasse aangeplant. Op de hoge koppen verdicht dit patroon zich tot een transparant bomendak van Robinia pseudoacacia. De hoge koppen worden hierdoor extra benadrukt waardoor zij een groene achtergrond voor het park als geheel vormen.

De sfeer in het westelijke deel van het park wordt bepaald door beplanting die aansluit bij het informele karakter van de spoorzone. Halverwege het parktalud staan groepen van Berken (*Betula papyrifera*). In de westelijke rand, rond de verlegde Martelarenlaan, worden deze aangevuld met vlinderstruiken. De Berken en Vlinderstruiken zullen ook spontaan tot ontwikkeling komen in de overhoeken van het spoorwegempacement zelf. De volgens een streng patroon met Platanen beplante bastions vormen een bijzonder accent binnen de verder ontspannen ingerichte parkruimte. De 'tuinstrip' langs de gevels van de woningen aan de Martelarenlaan biedt ruimte voor een kleurrijk en divers beplantingssortiment.

Plaatselijk, met name op de hogere parkdelen, is het mogelijk om door middel van extensief maaibeheer een extra laag toe te voegen aan de vegetatie van het park. De vlakker gelegen parkdelen worden intensief onderhouden om diverse vormen van recreatief gebruik mogelijk te maken. Op microniveau is er verder de muurvegetatie die tot ontwikkeling komt op de bastionmuren en de muur langs de verlegde Martelarenlaan

Het park is ondanks de beperkte breedte vooral een groen park, met relatief weinig verharde oppervlakte. De vegetatie biedt, binnen de mogelijkheden van de lokatie, condities voor het tot ontwikkeling komen van waardevolle stadsecologie. Het gebied kan hierdoor een schakel vormen in de reeks van groene zones van noord naar zuid door het stedelijk weefsel.

Referenties Divers gebruik park

Gebruik

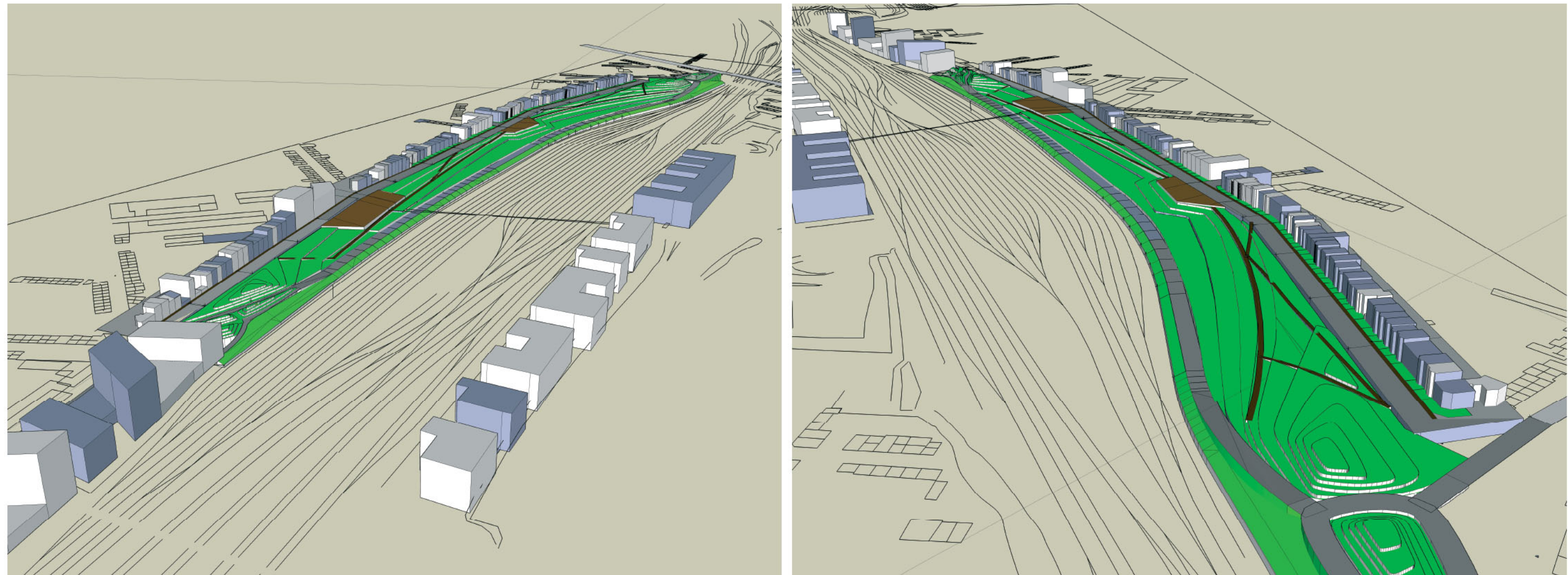
Het park heeft betekenis voor het recreatief gebruik op verschillende niveaus. Ten eerste is het natuurlijk één van de grotere groene parken rond de binnenstad. Door de specifieke eigen identiteit is het Park aan de IJzeren Rivier een waardevolle toevoeging in deze serie, een plek om naar toe te gaan vanwege de binnenstedelijke vergezichten en de op de zon geörienteerde terrassen en taluds.

Ten tweede is er het directe gebruik vanuit de aangrenzende wijken: het park voor een dagelijks ommetje vanuit Kessel-Lo. Ten derde vormt het park een aangename (lunch)plek voor de nieuwe gebruikers vanuit de kantoorgebouwen in het transformatiegebied aan beide zijden van het spoor.

Het park wil de diverse vormen van gebruik niet dwingend opleggen, maar hiervoor wel de condities scheppen. De taluds die verschillen in helling en oriëntatie, de trappen en terrassen bieden die verschillende condities. De bastions, met kiosk en kinderspeelplaatsen, zijn de duidelijkst geprogrammeerde en meest intensieve parkdelen. Op basis van het ontwerp kan het programma samen met de stad en haar inwoners nader ingevuld worden. Bovendien is de basis van het ontwerp is zo stevig dat dit programma wanneer daartoe behoefte ontstaat op termijn gewijzigd kan worden.

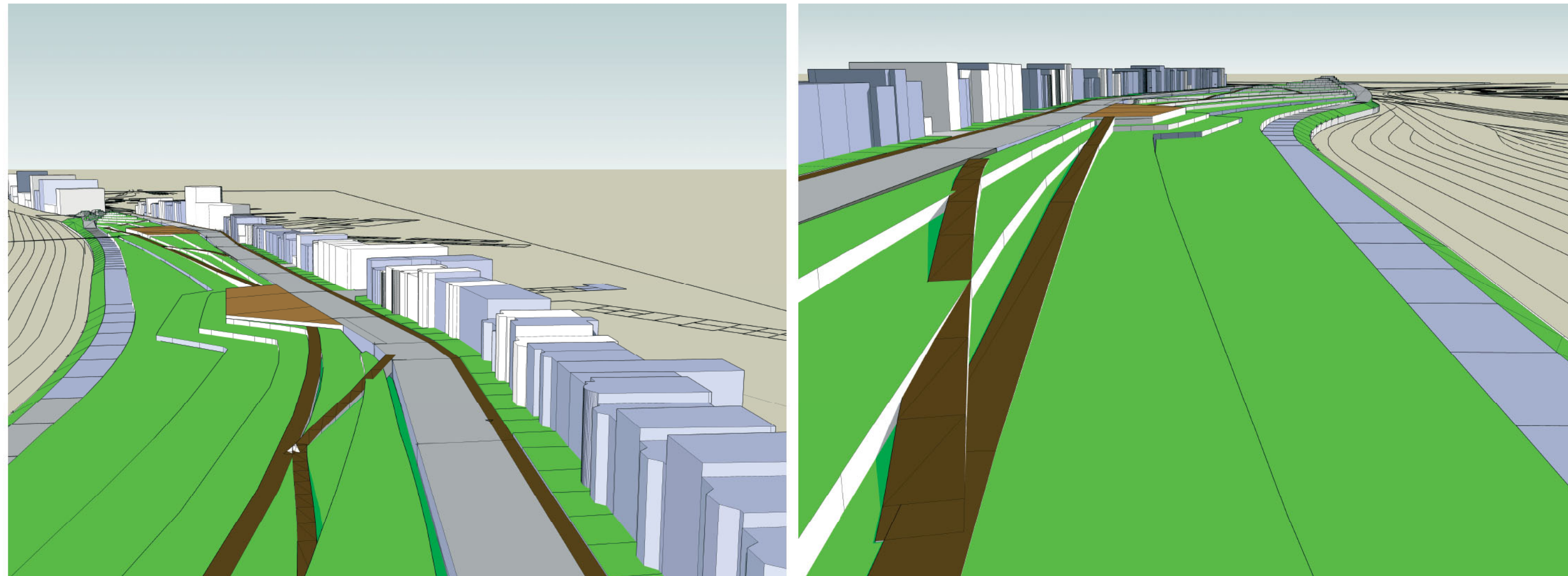
beperkt geprogrammeerd

3-D model Vogelvlucht

63-D modellen

3-D model Zicht vanaf wandelpad in het park

